

Kanselier Scholz worstelt met Oekraïnebeleid

[Achtergrond](#) - 30 mei 2022 - Auteur: Marja Verburg

Kanselier Olaf Scholz (SPD) werd veel geprezen toen hij direct na de Russische inval in Oekraïne een *Zeitenwende* aankondigde, een ommezwaai in de Duitse buitenland- en defensiepolitiek. Maar daarna kwam er steeds meer kritiek: Duitsland was te aarzelend, bijvoorbeeld bij de leverantie van zware wapens aan Oekraïne, en het had ook tijd nodig voor het mee kon doen met de EU-boycot van Russische olie.

Hij is te onzichtbaar, te weifelend, hij communiceert slecht, hij moet meer materieel aan Oekraïne leveren, hij moet juist geen zware wapens sturen om Rusland niet te provoceren, hij moet het Duitse belang voor ogen houden, hij moet juist meer op het belang van Oekraïne gericht zijn - Scholz kon het de afgelopen weken nauwelijks goed doen.

Als de Duitse kanselier niet door de Oekraïense ambassadeur Andrij Melnyk op de vingers werd getikt - die in niet mis te verstane bewoordingen de druk op de bondsregering om Oekraïne te steunen hooghoudt - waren het wel Duitse schrijvers, kunstenaars en wetenschappers die hem in open brieven in Duitse media opriepen [geen zware wapens](#) naar Oekraïne te sturen. Of [juist wel](#).

De meeste andere Duitsers zijn ook [verdeeld](#): 45 procent zei eind april voor de levering van zware wapens aan Oekraïne te zijn, maar een zelfde percentage was tegen. Half mei zei 38 procent dat Duitsland terughoudend moet zijn met steun aan Oekraïne "om te voorkomen dat we zelf worden aangevallen", 55 procent was juist voor steun aan Oekraïne. 63 procent zei [bang te zijn](#) dat Duitsland in de oorlog gesleept kon worden.

Aarzelend of bedachtzaam?

Die angst van veel Duitsers staat Scholz voor ogen bij zijn Oekraïnebeleid. Hij liet zich de afgelopen weken vaker zien in tv-interviews en laste speciale persconferenties in. Hij benadrukte escalaties te willen voorkomen - het was een van de redenen waarom Duitsland terughoudend was met het leveren van zware wapens. De bondsregering wil bovendien [geen Alleingänge](#) in de internationale politiek, legde Scholz tijdens een persconferentie uit. Oekraïne steunen kan alleen in samenspraak met de internationale partners, zei hij.

Daarnaast kan Duitsland ook maar beperkt wapens leveren: het Duitse leger heeft geen grote voorraden en het land moet ook in staat blijven zichzelf te verdedigen. "Ons doel is het Oekraïense leger zo te versterken dat het zich tegen Russische aanvallen kan verdedigen", aldus Scholz. Te aarzelend vond hij zichzelf niet, zei hij in een tv-interview. "Ik handel bedachtzaam en met verstand."

Duits Ruslandbeleid

De positie van Scholz en veel van zijn partijgenoten wordt bemoeilijkt door de Duitse Ruslandpolitiek van de afgelopen jaren. De partij zat niet alleen met oud-SPD-kanselier en Poetin-vriend [Gerhard Schröder](#) in zijn maag, die pas vorige week zijn bestuursfunctie bij het Russische olieconcern Rosneft opgaf. Ook het beleid van *Wandel durch Handel* (verandering door handel) en *Wandel durch Verflechtung* (verandering door vervlechting) leverde de SPD problemen op. Duitsland wilde daarmee, onder leiding van toenmalig kanselier Angela Merkel (CDU), Rusland aan zich binden. De SPD heeft dat inmiddels breed veroordeelde Ruslandbeleid destijds via minister van Buitenlandse Zaken Frank-Walter Steinmeier mede vormgegeven.

Toen Steinmeier, inmiddels bondspresident, in april aankondigde zijn Oekraïense ambtgenoot Volodymyr Zelensky in Kiev te willen bezoeken, werd hem te verstaan gegeven dat hij [niet welkom](#) was. Scholz mocht wel komen. Dat schoot veel Duitse politici, vooral van de SPD, in het verkeerde keelgat.

Scholz [weigerde naar Oekraïne](#) te reizen zolang Steinmeier niet welkom was. Zelfs toen oppositieleider Friedrich [Merz \(CDU\) begin mei in Kiev](#) door Zelensky werd ontvangen, hield Scholz dat vol. Het leverde hem de spot van Melnyk op. "De *beleidigde Leberwurst* (Duitse uitdrukking voor iemand die zich snel beledigd voelt - red.) spelen klinkt niet erg naar staatsmanschap", aldus de Oekraïense ambassadeur. "Het gaat om de wreedste vernietigingsoorlog sinds de nazi-overval op Oekraïne, het is geen kleuterschool."

In de schaduw van Baerbock en Habeck

Kort daarop klaarden Steinmeier en Zelensky de lucht in een telefoongesprek en reisde minister van Buitenlandse Zaken Annalena Baerbock (Bündnis 90/Die Grünen) als eerste Duitse regeringsvertegenwoordiger [naar Kiev](#). Daar heropende ze de Duitse ambassade en sprak ze met de Oekraïense president.

Baerbock en haar partijgenoot Robert Habeck, minister van Economische Zaken en Klimaat, zijn sinds de Oekraïne-oorlog de meest zichtbare Duitse politici - en veruit de [populairste](#). Waar Baerbock als Groenen-lijsttrekker bij de Bondsdagverkiezingen vorig jaar nog werd verguisd, onder meer vanwege

vermeend plagiaat, wordt ze nu geprezen. Ze reist de halve wereld over, treft overal de juiste toon, of ze nou haar Russische ambtgenoot Sergej Lavrov bezoekt, met slachtoffers van geweld in Oekraïne praat, de VN in New York toespreekt of NAVO- en G7-ministers in Duitsland ontvangt.

Habeck zet zich al maanden onvermoeibaar in om Duitsland minder afhankelijk te maken van Russische energiebronnen. Hij reist naar Qatar om deals over vloeibaar gas LNG te sluiten, drukt wetgeving voor duurzame energie door en heeft de afhankelijkheid van Russische olie zover weten terug te brengen dat Duitsland zich nu inzet voor een EU-olieboycot. Daarbij legt hij duidelijk uit wat hij doet en waarom. Hij schrikt er ook niet voor terug om in een talkshow op tv toe te geven dat hij soms vuile handen maakt. (Meer daarover in onze [podcast Achtung! Duitsland onder druk](#))

Zware wapens

Bij Baerbock en Habeck steekt Scholz bleekjes af. Zijn bijnaam luidt *Scholz-o-mat* omdat hij met zijn monotone manier van praten soms klinkt als een robot. Zelf lijkt hem dat niet te deren. Redelijk onverstoort zet hij zijn beleid voort. Vorige week was hij [in Afrika](#), bezocht Duitse troepen in Niger, onderhandelde met Senegal over de levering van LNG en sprak ook over de Russische invloed in Afrika. Bij het [World Economic Forum](#) in Davos riep hij donderdag op tot meer samenwerking met landen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Om de huidige problemen aan te pakken moet je op zoek naar nieuwe politieke partners, aldus Scholz.

Eind april besloot Duitsland alsnog [zware wapens aan Oekraïne](#) te gaan leveren. Met Nederland stuurt Duitsland pantserhouwitsers aan de Oekraïners, er zijn Gepard-tanks toegezegd en de bondsregering heeft met verschillende Oost-Europese landen een zogenoemde *Ringtausch* afgesproken: Duitsland levert gemoderniseerde wapens als vervanging van oud Sovjetmaterieel dat deze landen naar Oekraïne sturen. Met dat oudere materieel zijn de Oekraïense soldaten vertrouwd, ze kunnen het meteen inzetten. Al zijn [niet alle Oost-Europese landen te spreken](#) over wat ze dan van Duitsland ter compensatie krijgen en in welk tempo. En de Oekraïners zeggen inmiddels [westerse wapens](#) nodig te hebben.

Duitsland behoort bij het leveren van hulp aan Oekraïne inmiddels internationaal tot de middenmoot, melden Duitse media. Scholz doet wat hij belooft, concludeert gezaghebbend weekblad [Die Zeit](#) (betaalmuur). "Maar hij kan echt wel wat meer doen zonder tegen de eigen principes in te gaan."

Dit artikel verscheen ook in [de Hofvijver](#), de nieuwsbrief van het Montesquieu Instituut

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/50195/kanselier-scholz-worstelt-met-oekraïnebeleid>